

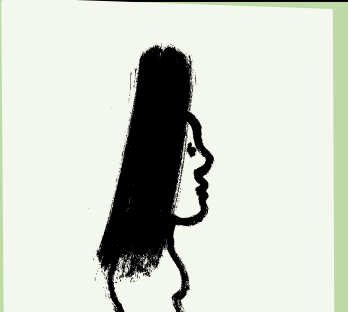
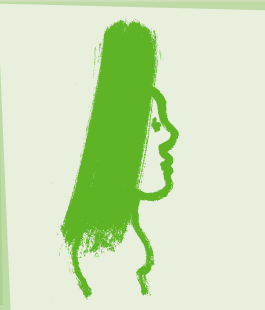
EN SAMMANFATTNING AV REGERINGENS PROPOSITION 1998/99:115

På ungdomars villkor

Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro

Bakgrund

Att vara ung

De som är unga i dag växer upp i ett samhälle under stark omvandling. Gamla auktoriteter får lämna plats åt nya förebilder, och förändringarna tycks ske i en allt snabbare takt. Den här utvecklingen ger anledning till både hopp och oro.

Aldrig förr har en hel generation vuxit upp i en sådan etnisk och kulturell mångfald som i dag. Många ungdomar har själva flyttat till Sverige från ett annat land, eller har föräldrar med utländsk bakgrund. En stor grupp unga, särskilt i storstäderna, lever också i miljöer där olika kulturer möts dagligen. Dessa möten skapar nya perspektiv och kompetens, som samhället måste ta tillvara.

Den unga generationen är internationell på ett helt annat sätt än tidigare generationer och många har rest över stora delar av världen. Genom att delta i sådant som utbytesprogram, praktik och biståndsarbete utomlands har ungdomarna också skaffat sig erfarenheter som är värdefulla på arbetsmarknaden och i det sociala livet. Detta kan hela samhället ha nytta av.

Även när det gäller den moderna informationstekniken har de unga ett stort försprång gentemot tidigare generationer. Det som börjar som lek och förströelse övergår för många i arbete och försörjning. Ungdomars stora intresse och kompetens inom IT bidrar på så sätt till hela samhällets utveckling. Inte minst i skolan har de ungas IT-kunskaper också rubbat den traditionella maktbalansen

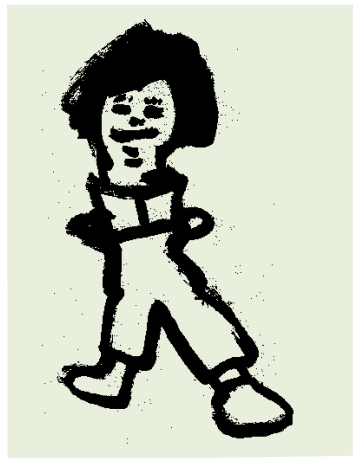
mellan generationerna – eleverna har blivit lärares lärare och tvärtom.

Ungdomars situation kan alltså tyckas fylld av möjligheter. Men det finns också en annan sida av verkligheten.

En växande känsla av maktlöshet sprider sig bland de unga och detta är mycket oroande. Ungdomar vill vara med och påverka, bestämma och ta ansvar – det visar många undersökningar. Men de upplever ofta att de inte blir insläppta där makten finns. Ett annat hinder kan ligga i att politikens arbetsformer inte ger utrymme för det dynamiska arbetssätt unga vill ha.

Jämställdheten mellan könen måste också bli bättre i ungdomsgenerationen. Traditionella könsrollsmönster slår fortfarande igenom i val av utbildning och yrke, även om vissa framsteg gjorts under 90-talet. Och när det gäller fritidsaktiviteter får pojkarna mer resurser än flickorna, enligt bl.a. rapporter på fritidsområdet.

De ungdomar som vuxit upp under 1990-talet har också drabbats av en arbetslöshet som är unik för efterkrigstiden. Under lång tid har arbetslösheten bland de unga varit dubbelt så hög som

bland de vuxna. Även om utvecklingen nu har vänt har detta satt tydliga spår i den unga generationen. I dag finns en liten grupp ungdomar som varit utan arbete under mycket lång tid. De som riskerar att bli starkt marginaliserade blir samtidigt allt fler. Detta ser regeringen mycket allvarligt på.

Skillnaderna i livssituation och förutsättningar ökar också mellan ungdomar med olika social bakgrund. Bostadsmarknaden är kanske det allra tydligaste exemplet, men också när det gäller arbete, utbildning och hälsa ökar klasskillnaderna. Det har blivit allt viktigare att födas av rätt föräldrar. Att bekämpa dessa ökade klassklyftor är en av de viktigaste uppgifterna inför det nya årtusendet.

Vad menas med ungdom?

I dag lever cirka en miljon ungdomar i Sverige. De sociala, kulturella och etniska skillnaderna mellan olika grupper av ungdomar är stora. Precis som äldre människor lever ungdomar under helt olika villkor, inte minst ekonomiskt. Därför är det svårt att säga något allmänt om ungdomars livssituation, hur de tänker och handlar. Den sociala och kulturella bakgrunden har ofta större betydelse än vilken generation man tillhör.

Ungdom kan beskrivas som en fas i livet, ett stadium mellan barndomen och vuxenlivet. Denna definition brukar användas när man studerar människors identitetsutveckling och vad som sker på vägen till vuxenlivet.

Men ungdom kan också definieras som en social kategori, där ungdomar som grupp i samhället står i fokus.

Förutom åldern har unga människor vissa sociala och kulturella villkor gemensamt. Ett exempel på detta är ungdomars förutsättningar på arbetsmarknaden.

Båda dessa synsätt kommer till uttryck i den svenska ungdomspolitik.

I vilket skede vi lämnar ungdomen och tar klivet in i vuxenlivet är väldigt individuellt. Sådant som egen bostad, arbete, barn och familj, spelar stor roll för när vi börjar uppfatta oss själva som vuxna. I en studie som Ungdomsstyrelsen genomfört – *Ny tid – Nya tankar (1998)* – svarar de flesta ungdomar att man är vuxen när man tar ansvar för sina egna beslut. Det egna ansvaret uppfattas alltså som mer avgörande än att bli myndig och flytta hemifrån.

Inte heller mellan barndom och ungdom finns någon klar skiljelinje. Medan barn i stor utsträckning är beroende av skydd från vuxenvärlden, söker ungdomar ofta frigörelse från föräldrarna och stöd för sin egen utveckling.

Den svenska barnpolitiken vilar på FN:s konvention om barns rättigheter, som definierar alla upp till 18 år som barn. Barnkonventionen är därför ett viktigt stöd också för ungdomspolitik.

Något som är gemensamt för alla ungdomar är att de steg för steg ska ta över det samhälle som de äldre generationerna lämnar efter sig. Hur ungdomarna och samhället ska lyckas i denna process beror på vilka möjligheter att påverka och utöva inflytande som dagens samhälle ger de unga.

Ungdomars framtidstro

De flesta svenska ungdomar är nöjda med sitt liv, visar Ungdomsstyrelsens studie *Ny Tid – Nya tankar*. 75 procent av de yngre mellan 16 och 29 år tycker att de har en god livskvalitet.

Men mellan 10 och 15 procent av Sveriges ungdomar är missnöjda med sin situation och ser dystert på framtiden. De är oroliga för att bli arbetslösa, och är mer pessimistiska än andra när det gäller arbetsmarknadens utveckling – både på den egna hemorten och i landet i stort.

I den här gruppen finns många lågutbildade ungdomar med ett svagt socialt

nätverk. Deras förtroende för det sociala välfärdssystemet är lågt. Tre av fyra unga med en pessimistisk framtidssyn tycker också att de har mycket liten frihet att själva bestämma hur deras liv ska bli.

Ungdomars fram-

tidsplaner kretsar mycket kring en egen bostad, fast anställning, familj och självförverkligande. På det sättet tycks de unga vara ganska konventionella.

Ungdomar som är födda utomlands tycker oftare än andra att det är viktigt att ha uppnått en god ställning i samhället vid 35 års ålder. För unga födda i Sverige är det viktigare att ha mycket fritid.

I det framtida yrkesarbetet värderas trevliga arbetskamrater allra högst. Sådant som hög lön eller att arbetet kan bidra till att skapa en mänskligare värld anser ungdomarna inte alls vara lika vik-

tigt.

När det gäller utbildning har de unga höga ambitioner. 60 procent av ungdomarna mellan 16 och 29 år planerar att ta en akademisk examen. Många vill också flytta utomlands – 16 procent funderar allvarigt på att bosätta sig i utlandet mer permanent.

Mål för en nationell ungdomspolitik

Regeringen anger i denna proposition tre mål för den nationella ungdomspolitiken:

1. Ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.
2. Ungdomar ska ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet.
3. Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande ska tas till vara som en resurs.

Ett självständigt liv

Många ungdomar har i dag svårt att etablera sig på olika områden i samhället. Långa utbildningstider och svårigheter att få arbete och egen bostad gör att ungdomar upplever att det tar lång tid innan de blir vuxna. Att ha ett arbete, en egen bostad och en egen ekonomi ger självständighet i förhållande till föräldrarna, andra vuxna och samhället. På många sätt är detta innebörden av att bli vuxen. Politiken ska därför underlätta för ungdomar att bli självständiga.

Möjlighet till inflytande och delaktighet

Ungdomar ska ha ett verkligt inflytande, både över samhällsutvecklingen i stort och de beslut som rör deras egna liv och verksamheter. Detta betyder att varje ung människa ska ha inflytande över sin egen vardag, men också att ungdomar gemensamt ska kunna påverka nationellt och internationellt.

Om inte ungdomar får känna sig delaktiga hotas en del av grunden för det demokratiska samhället. Det är oaccepta-

belt från demokratisynpunkt och allvarligt för samhällsutvecklingen.

Samhället måste kunna möta ungdomars önskemål om nya, mer direkta former för inflytande och delaktighet. Detta ställer krav i första hand på det politiska systemet, men också på myndigheter och andra institutioner i samhället som hanterar frågor som berör ungdomar.

De könsskillnader som finns generellt när det gäller möjligheter till inflytande finns även bland de unga. Därför måste jämställdheten särskilt uppmärksammas inom ungdomspolitiken.

Ungdomar är en resurs

Ungdomars representation i olika beslutande organ är i dag låg i förhållande till ungdomsgruppens storlek. Den dåliga åldersspridningen i många myndighetsstyrelser och statliga kommittéer är inte bara ett demokratiskt problem – besluten riskerar också att bli sämre.

Samhället måste bli bättre på att utnyttja ungdomars kompetens inom olika områden. Erfarenhet och formella meriter räcker inte för att lösa problemen i ett modernt och föränderligt samhälle. Här bör ungdomars kreativitet, nya kunskaper och värderingar i högre grad utnyttjas som ett komplement. I en alltmer internationaliserad värld ökar också behovet av ungdomars kunskaper inom till exempel IT, media och språk.

Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro

Demokratikommissionen för ungdomar

Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) har föreslagit att en ny demokratikommission – för, med och av ungdomar – ska inrättas. Syftet med kommissionen ska vara att kartlägga ungdomars möjligheter att påverka sina egna miljöer och större politiska sammanhang.

Regeringen vill nu ge ekonomiskt stöd till ungdomsorganisationerna för att göra detta arbete möjligt.

Demokratikommissionen ska komplettera Demokratiutredningens arbete, vars uppgift är att belysa de nya förutsättningar som det svenska folkstyret möter inför 2000-talet. Demokratikommissionens uppgift ska vara att undersöka unga människors möjligheter att utöva inflytande i skolan, där de bor, inom kommun-, landstings- och rikspolitiken, inom Europapolitiken och i ett globalt perspektiv.

Regeringen anser att det är viktigt att ungdomar med olika erfarenheter och levnadsvillkor deltar i Demokratikommissionens arbete, vilket kräver en jämn könsfördelning och medverkan av ungdomar med olika typer av etnisk och kulturell bakgrund samt av ungdomar med funktionshinder.

Demokrati i skolan

Skolan spelar en viktig roll i unga människors liv. Innanför skolans väggar formas många av ungdomarnas förväntningar inför framtiden. En av skolans viktigaste uppgifter är att lyfta fram de demo-

kratiska värderingar som vårt samhälle vilar på, både i teori och praktik.

Flera undersökningar och iakttagelser visar att dagens elever anser att de har för lite att säga till om. Missnöjet verkar också öka högre upp i åldrarna. Det är därför angeläget att ungdomar, i takt med att de blir äldre, får ett större inflytande i skolan – något som också kan förbereda dem inför livet som vuxna. Regeringen har bl.a. mot denna bakgrund, särskilt uppmärksammat frågan om den värdegrund skolan vilar på och anvisat medel för ett särskilt värdegrundsprojekt.

Skolan bör på olika sätt uppmuntra ungdomars demokratiska engagemang. Under 1999 kommer regeringen särskilt att verka för att åtgärder genomförs inom följande fem områden:

Att lokala skolstyrelser med elevmajoritet blir spridda till fler gymnasieskolor.

För närvarande pågår en fyraårig försöksverksamhet med lokala skolstyrelser där eleverna är i majoritet. I projekten, som omfattar gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen, har kommunerna lämnat ifrån sig en del ansvar och beslutsbefogenheter till lokala styrelser. Förutom eleverna ingår företrädare för elever och anställda vid skolan.

I slutet av 1998 deltog 21 skolor i försöksverksamheten, som utvärderas av Skolverket. Efter den utvärderingen kommer regeringen att bestämma på vilket sätt man ska jobba vidare med att stärka elevernas inflytande i skolan.

Att elevrådsarbete och annat ideellt arbete i skolan uppmuntras.

Elevråd, elevkårer och andra lokala former för inflytande i skolan fyller en viktig funktion när det gäller ungdomars möjligheter att påverka. För skolan kan de också vara en värdefull tillgång. I dag möts ungdomars engagemang ibland av negativa attityder, inte minst från vuxna. Det förekommer också att ungdomar som deltar i elevråds- eller elevkårsarbete får detta registrerat som frånvarotimmar, vilket är oroväckande. I stället borde ungdomarna uppmuntras och få uppskattning när de engagerar sig i dessa verksamheter. Även deltagande i andra ideella, demokratiska sammanslutningar som till exempel idrottsföreningar och hjälporganisationer ska främjas.

Att elevers rättigheter tas tillvara av en elevombudsman.

Elevorganisationen har sedan 1996 en särskild elevombudsman med uppgift att ta till vara elevers rättigheter. En utvärdering visar att elevers behov av sådant stöd är stort. Regeringen avser därför att även framöver göra denna verksamhet ekonomiskt möjlig.

Att de politiska partierna får komma in och verka i skolan.

Värderingsstudien *Ny tid – Nya tankar* visade att en stor grupp ungdomar är intresserade av de politiska partierna, men att de av någon anledning är avvakande. Många unga säger att de i skolan skulle önska sig mer information direkt från de politiska partierna.

I dag är det kommunernas sak att besluta vilka politiska partier som ska få tillträde till skolorna. Detta har lett till att eleverna på vissa håll inte får kontakt

med alla de organisationer som har betydelse för vår demokrati. För framtiden är det viktigt att alla skolor är öppna för såväl de samhällspolitiskt engagerade organisationerna som de politiska partierna, och särskilt ungdomsförbunden.

Skolval bör också uppmuntras, som ett sätt att öka ungdomars intresse för politik. Det har visat sig att vissa skolor inte redovisar resultaten av skolvalen.

Regeringen anser dock att en redovisning av valresultatet alltid bör ske. Om inte detta sker riskerar elevernas förtroende för såväl skola som valinstitut att drabbas. Regeringen kommer därför att uppmärksamma även dessa frågor i kommande samtal med Svenska Kommunförbundet och Skolverket.

Att studenternas inflytande i högskolan ska stärkas.

En arbetsgrupp har föreslagit ett antal åtgärder för att öka studenters inflytande i högskolan. Förslagen gäller både studenternas möjligheter att påverka den egna utbildningen och deras inflytande över högskolan i stort. Regeringen avser att återkomma senare till riksdagen i frågan.

Fler ungdomar i olika offentliga organ

Unga människor är i dag dåligt representerade i olika offentliga organ, centralt och lokalt. Detta är ett allvarligt problem, både från demokratisynpunkt och av hänsyn till kvaliteten på de beslut som fattas.

Det finns en risk att bristen på ungdomar i exempelvis myndighetsstyrelser och statliga kommittéer bekräftar och förstärker de ungas känsla av utanförskap i förhållande till det politiska systemet. På sikt

kan detta leda till att människor tar avstånd från vår demokratiska modell, byggd på parlamentarism och representativ demokrati.

Dessutom innebär en dålig åldersspridning i offentliga organ att kompetensen blir alltför begränsad – och i slutändan att förslagen och besluten kan bli sämre.

Ungdomar har på flera områden kunskaper och erfarenheter som är unika för dem som generation. Det gäller till exempel IT, men också kultur och miljö.

I vissa myndighetsstyrelser är bristen på ung kompetens särskilt tydlig. Regeringen avser att under hösten 1999 identifiera ett antal myndighetsstyrelser där avsaknaden av denna kompetens är tydlig och där behovet av ökad åldersspridning är särskilt stor. Regeringen kommer också att sträva efter en bättre åldersfördelning vid tillsättningen av nya kommittéer.

Några statliga kommittéer har dock haft en stark ungdomsrepresentation, till exempel Ungdomspolitiska kommittén. Men även när syftet är att belysa ungdomsfrågor är det viktigt med en god åldersspridning. Fler vuxna och äldre personer måste därför komma in i dessa kommittéer och utredningar.

Även fortsättningsvis kommer regeringen att årsvis redovisa ålderssammansättningen i statliga kommittéer och myndighetsstyrelser till riksdagen. Regeringen ger också Ungdomsstyrelsen i uppdrag att kartlägga åldersfördelningen i olika kommunala beslutsorgan.

Information ger makt – Ungdomskanalen

För att människor ska kunna påverka krävs kunskap och information. Men i

dagens informationssamhälle är det lika viktigt att kunna sälla i informationsflödet och skaffa sig överblick.

Hösten 1999 startas en särskild arena på Internet – Ungdomskanalen – som kommer att erbjuda samhällsinformation riktad till unga. Tanken är att Ungdomskanalen ska fungera som en naturlig startpunkt för den som vill skaffa sig kunskap om olika samhälls- och ungdomsfrågor.

Ungdomskanalen ska alltså vara en kunskapsbank men också ge vägledning och slussa vidare till andra informationskällor. Dessutom ska kanalen ge möjligheter till kommunikation mellan ungdomar och beslutsfattare och på sätt öka ungdomars inflytande.

Könsneutrala åldersgränser

Många restauranger och nöjesinrättningar tillämpar i dag högre åldersgränser för män än för kvinnor. Risken finns att de unga männen stängs ute från nöjeslivet och istället hänvisas till gator och torg. Detta kan skapa frustration och aggressivitet som kan bidra till ökad brottslighet.

Även ur ett jämställdhetsperspektiv är det olyckligt med skilda åldersgränser för män och kvinnor. Därför kommer regeringen att ta initiativ till överläggningar med nöjes- och restaurangbranschen om att de skilda åldersgränserna avskaffas på sikt.

Bättre kunskap om flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund

Ungdomsstyrelsen har i flera år arbetat med att stärka flickors förutsättningar i samhället. I ett särskilt projekt har man studerat villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund. Där fram-

kom att en del av dessa flickor drabbas hårt av de krockar som i ogynnsamma fall kan uppstå då olika kulturer möts.

I dag saknas ordentliga kunskaper om flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund. Ungdomsstyrelsen får därför i uppdrag att i samarbete med Integrationsverket och andra berörda myndigheter, kartlägga de kunskaper som finns, och hitta metoder för att stärka dessa flickors ställning.

Som en del i uppdraget ska Integrationsverket studera situationen för särskilt utsatta flickor.

Nätverk till stöd för nya verksamheter över hela landet

Under senare år har olika ungdomscentrum vuxit fram runt om i landet. Dessa ungdomshus och träffpunkter har ofta en bred verksamhet som kan rymma både kulturella aktiviteter och utbildning under ett och samma tak. En del av dessa nya ungdomscentrum har etablerade folkrörelser och studieförbund som huvudmän medan andra är nybildade och helt fristående organisationer.

Den allt rikare floran av lokala ungdomscentrum är något av en växande folkrörelse. Ett gemensamt drag är att verksamheten sker på ungdomars villkor och att deras egna resurser tas till vara. Här lyckas man också nå de socialt utsatta ungdomarna och ge dem möjlighet till ett mer informellt lärande.

Regeringen avser nu att ge ekonomiskt stöd till ett nätverk mellan olika ungdomscenter för att öka erfarenhetsutbytet och uppmuntra att nya liknande verksamheter startas på fler orter och i fler bostadsområden.

Informell utbildning – en merit

Mycket av den kompetens ungdomar får genom informella utbildningar och erfarenheter har i dag inget meritvärde. Det kan handla om kunskaper man inhämtat genom en arbetsmarknadsåtgärd, i olika projekt inom ramen för ett ungdomscenter eller i ett internationellt utbytesprogram. Många ungdomar skaffar sig också själva en form av utbildning genom att använda IT, inte minst Internet.

Nu behövs en metod för att bättre värdera ungdomars informella kompetens – både för att få en rättvisare bild av ungdomars kunskaper och för att förbättra deras möjligheter på arbetsmarknaden. Därför får Ungdomsstyrelsen i uppdrag att föreslå sådana metoder. De förslag som presenterades i betänkandet *Validering av utländsk yrkeskompetens* angående värdering av utländsk utbildning skulle kunna vara användbara även när det gäller ungdomars meriter.

Ungdomar som entreprenörer – att skapa sina egna jobb

Ungdomar är nyfikna och har en stark entreprenörsanda. Det är viktigt att samhället uppmuntrar ungdomars initiativ och tror på deras förmåga. Medan äldre generationer ofta kunde kliva ut på en arbetsmarknad som redan fanns, kommer allt fler människor i framtiden att få skapa sin egen sysselsättning.

De unga har inte bara goda kunskaper inom till exempel IT – de har också känsla för nya trender och värderingar. Dessutom lever de på ett helt annat sätt än många vuxna i det mångkulturella Sverige. Det är också angeläget att särskilt uppmärksamma och ta till vara kvinnors

och flickors erfarenheter och initiativ. Allt detta gör att unga har goda förutsättningar att hitta idéer som kan skapa företag och jobb.

Internet har i dag gjort att även små företag kan sälja sina varor och tjänster till hela världen. Många av företagen på nätmarknaden drivs av ungdomar, som inte sällan har kontoret hemma.

I framtiden kommer troligen den så kallade upplevelseindustrin att sysselsätta allt fler. Här intar musikbranschen en särställning. I denna framgångsrika exportbransch, som hela tiden växer, jobbar redan i dag många unga människor.

Mot den bakgrunden får Ungdomsstyrelsen nu i uppdrag att analysera utvecklingen av upplevelseindustrin – särskilt musik, litteratur och drama – och lämna förslag till åtgärder för att uppmuntra ungdomars initiativ på det här området. Arbetet ska ske i samråd med Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och Sveriges exportråd.

Förstärkt stöd till lokal ungdomsverksamhet

Barn- och ungdomsorganisationerna kommer att få ett tillskott på omkring 50 miljoner kronor per år genom det värdeautomatspel som AB Svenska Spel har tillstånd att driva. Summan är preliminär men ska motsvara 20 procent av vinsten från automatspelen, vilken har beräknats till 250 miljoner kronor.

Pengarna ska i första hand användas till att stärka de lokala barn- och ungdomsföreningarnas ordinarie och mer långsiktiga verksamhet. Men även nya organisationer som inte passar in i reglerna för till exempel statsbidrag ska få ett visst utrymme.

Förnyelse av föreningslivet

Allt färre ungdomar väljer att gå med i en traditionell förening, visar utvecklingen under 80- och 90-talen. Men tittar man på ungdomsorganisationerna i stort så har antalet medlemmar de senaste åren legat stabilt kring 600 000.

Ungdomar är engagerade och organiserar sig – men de söker nya, flexibla och öppnare organisationsformer. Många gånger samlas man kring en konkret fråga eller ett projekt snarare än att man väljer ett mer långvarigt engagemang i en folk rörelse.

Att stödja ungdomars organisering är en av de främsta uppgifterna för den svenska ungdomspolitikern. Genom att arbeta tillsammans kring ett mål lär sig ungdomar hur de kan påverka och åstadkomma förändring. Organisationerna ger också unga människor möjlighet att skapa en fritid på sina egna villkor.

I dag pågår en satsning på att utveckla verksamheten och organisationsformerna inom ungdomsorganisationerna. Denna satsning bör fortsätta i ytterligare två år. Här bör de politiska ungdomsförbunden ges möjlighet att medverka i skolan, även när det inte är valår.

Bättre service till eldsjälarna och projektjägarna

Ungdomar och ungdomsorganisationer kan söka statligt stöd till olika projekt från en rad håll. Folkhälsoinstitutet kan till exempel ge bidrag för att förebygga ohälsa bland unga, medan Konsumentverket stöder projekt som kan stärka den unga konsumentens makt. Vidare finns pengar att söka hos bland andra Ungdomsstyrelsen, Statens Kulturråd,

Integrationsverket och Allmänna Arvsfonden.

Vem som stöder vad och varför är dock oklart för många ungdomar. Under 1999 kommer därför en informationsbroschyr som reder ut begreppen att ges ut.

Ungdomspolitik i kommunerna

Satsning på ung kultur

Intresset för kultur i olika former är mycket stort bland dagens unga. Kulturen ger möjlighet till personlig utveckling och en större förståelse av den egna identiteten, den öppnar dörrar till nya tankar och erfarenheter.

Dagens unga växer upp med en etnisk och kulturell mångfald, samtidigt som samhället är mer öppet än någonsin för den globala världskulturen. Ur vår tids ungdomskultur kommer framtidens kulturarv att skapas.

Ungdomars egen kulturverksamhet bör stödjas särskilt. Det är viktigt att det lokala utrymmet för ung kultur ökar, och därför vill regeringen stimulera utvecklingen av de ungas kulturverksamheter inom främst musik, teater och dans.

Den så kallade upplevelseindustrin är också en viktig framtidsbransch och en växande arbetsmarknad för unga. Även då kulturen är en fritidssysselsättning kan den föda kreativitet och på sikt ge upphov till nya företag.

För att ungdomars eget skapande ska få större utrymme på det lokala planet krävs åtgärder både på central och lokal nivå. Regeringen vill därför avsätta medel för en treårig satsning för detta ändamål.

Numera finns ett nätverk för bidragsgivare inom ungdomsområdet.

Ungdomsstyrelsen får nu i uppdrag att vidareutveckla samarbetet inom nätverket för att ytterligare underlätta för ungdomar som söker ekonomiskt stöd.

Lokal utveckling av ungdomars fritidsverksamhet

Ungdomars fritidsintressen förändras ständigt och ser i dag helt annorlunda ut än för 10 år sedan. De stora ungdomskullar som kommer att vara i tonåren i början av 2000-talet kräver en utveckling av den kommunala fritidsverksamheten. Nu behövs goda exempel på hur framtidens mötesplatser, träffpunkter och fritidsaktiviteter för ungdomar kan komma att se ut.

Regeringen vill därför göra en särskild satsning på lokala projekt som kan bidra till en sådan förnyelse. Avsikten är att ge ekonomiskt stöd till verksamheter där kommuner och föreningar arbetar gemensamt. Också fritidsledarnas och ungdomsarbetsarnas yrkesroller kan behöva utvecklas för att möta de nya kraven. Regeringen vill särskilt betona vikten av att beakta jämställdhetsperspektivet i detta arbete.

Ungdomars egna initiativ bör särskilt tas tillvara i arbetet med att förnya fritids- och kulturpolitiken. Det ekonomiska stödet ska fördelas av Ungdomsstyrelsen som i detta arbete bör söka samverka med bl.a. Kommunförbundet.

Internationellt samarbete kring ungdomsfrågor

En svensk strategi för ungdomsfrågor i EU

I EU-samarbetet kring ungdomsfrågor bör Sverige koncentrera sina insatser till fyra områden: ungdomsarbetslösheten, ungdomars inflytande och delaktighet inom EU, ungdomsutbyten och ungdomar som i dag inte utnyttjar EU:s förmåner.

Inom EU pågår i dag ett aktivt arbete kring ungdomsfrågorna. EU-kommissionen vill ge ungdomspolitikerna en starkare ställning, och planerar att genomföra en studie av ungdomars situation i Europa under 1999. Därefter ska en vitbok ges ut med riktlinjer för ett ungdomspolitiskt program.

Regeringen anser att Sverige i det internationella samarbetet måste verka för att länderna samordnar sina insatser på ungdomsområdet. Med gemensamma insatser når man längre än om varje land arbetar för sig.

Ungdomsarbetslösheten i EU är hög, i många fall dubbelt så hög som bland de vuxna.

Unga människor som blir arbetslösa löper också särskilt stor risk att slås ut, inte bara från arbetsmarknaden utan från hela samhällslivet. Orsaken är att ungdomar ofta saknar de alternativa möjligheter till försörjning som de vuxna har genom olika socialförsäkringssystem.

Det är uppenbart att det behövs samverkan över gränserna för att motverka ungdomsarbetslösheten. Det är också nödvändigt att ungdomsfrågorna får en tydligare koppling till arbetsmarknadspolitiken och att EU beaktar ungdomsperspektivet i alla sammanhang när arbetsmarknadsfrågor diskuteras.

Det internationella ungdomsutbytet inom EU har stor betydelse för att skapa förståelse mellan människor och fungerar som en informell utbildning i andra länders språk och kultur. Att delta i ett utbytesprogram kan också ge ungdomar större kunskaper om internationellt arbete. Detta kan i sin tur ge ungdomar bättre förutsättningar att påverka i internationella frågor.

Ungdomsutbytet skulle kunna användas för att underlätta utvidgningen av unionen. Regeringen anser därför att ungdomar från kandidatländerna bör få ökade möjligheter att delta i utbytesprogrammen.

Inflytande och delaktighet är själva kärnan i svensk ungdomspolitik. Om ungdomar inte känner sig delaktiga i samhället undergrävs den politiska demokratin. EU-medlemskapet innebär att Sverige har möjlighet att driva frågan

om ungdomars delaktighet även på internationell nivå. Vid utformningen av EU:s ungdomsinsatser kommer Sverige att prioritera sådana åtgärder som bygger på ungas egna initiativ och aktiva engagemang.

Det finns en risk att EU-medlemskapets förmåner bara kommer redan starka grupper till del. Därför måste information om det europeiska samarbetet vända sig till alla ungdomar och ge alla möjligheter till inflytande. Sverige bör aktivt uppmuntra de ungdomar som vanligtvis inte utnyttjar EU:s förmåner att delta i ungdomsprogrammen.

Ungdomar som resurs i det internationella arbetet

Inom Regeringskansliet finns i dag en särskild arbetsgrupp kring ungdomsfrågor på europainivå. Regeringen vill nu att fler ungdomsorganisationer ska bjudas in att delta i denna arbetsgrupp. De internatio-

nella ungdomsfrågorna bör dessutom få mer uppmärksamhet, och regeringen vill ge arbetsgruppen en starkare ställning.

Den utvidgade arbetsgruppen ska bland annat få i uppdrag att ta fram förslag kring hur ungdomars inflytande och engagemang kan stärkas. Arbetsgruppen ska dessutom ha till uppgift att starta ett samarbetsprojekt med Ungdomsstyrelsen, Svenska EU-programkontoret och Sida i syfte att ta till vara erfarenheterna från de europeiska utbytesprogrammen för ungdomar.

På senare år har ett regionalt samarbete kring ungdomsfrågor vuxit fram mellan länderna kring Östersjöområdet, och 1998 genomfördes en ungdomsministerkonferens i Visby. Sverige deltar i dag i uppföljningen av konferensen.

Mot denna bakgrund tycker regeringen att arbetsgruppen även ska jobba med Östersjöfrågor och det nordiska samarbetet.

Bilagor

Nationellt stöd till lokal ungdomsverksamhet

Ekonomiskt stöd för olika slags ungdomsverksamhet och projekt kan sökas på flera håll. Hos Ungdomsstyrelsen finns nu en informationsbroschyr att beställa om vem som stöder vad och varför – centralt, regionalt och lokalt.

Här följer en kort översikt över de viktigare centrala bidragsgivarna.

Arvsfondsdelegationen fördelar pengar ur Allmänna arvsfonden. Dessa medel används för att stödja ideell verksamhet till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder.

Folkhälsoinstitutet är en statlig myndighet som arbetar hälsobefrämjande och har till uppgift att förebygga sjukdom och annan ohälsa i befolkningen. Folkhälsoinstitutet kan ge stöd till utveckling av lokala policy- och handlingsprogram, samt till nätverk inom folkhälsoområdet.

Ungdomsstyrelsen fördelar statsbidrag och projektstöd till ungdomsorganisationer och arbetar också för förnyelse av ungdomsverksamheten inom kommuner och landsting. Här ger man uppslag om hur en lokal ungdomsverksamhet kan utvecklas, och tipsar om andra intressanta projekt runtom i landet. Det är också Ungdomsstyrelsen som ansvarar för EU:s utbytesprogram Ungdom för Europa och Europeisk volontärtjänst.

Statens Kulturråd stöder barn- och ungdomskultur och kan finansiera bland

annat teater, dans, musik, litteratur, kulturtidskrifter, museer och utställningar. Dessutom arbetar Kulturrådet särskilt för att stärka och utveckla kulturen i skolan.

Konsumentverket är en statlig myndighet med uppgift att ta tillvara konsumenternas intressen. Pengar delas ut i form av projektstöd. Dessutom kan Konsumentverket hjälpa till med fakta i konsumentfrågor, fungera som bollplank och ge idéer.

Integrationsverket arbetar för ett Sverige där alla har samma rättigheter och möjligheter, oavsett etnisk och kulturell tillhörighet. Att bidra till en minskad främlingsfientlighet, att ge människor bättre förutsättningar att känna sig delaktiga och kunna försörja sig själva samt att verka för en ökad respekt och tolerans – det är några av Integrationsverkets mål. Verket bildades år 1998.

Stiftelsen Framtidens kultur vill bidra till en utveckling av kulturlivet samt stödja långsiktiga och nyskapande kulturprojekt. Särskilt högt prioriteras sådana kulturinsatser som kan tjäna som inspiration för andra. Stiftelsen vill också utveckla kontakterna mellan kulturliv och skola.

Ungdomsting och temamöten inför den ungdomspolitiska propositionen – en sammanfattning

Inför den ungdomspolitiska propositionen har fyra ungdomsting hållits under våren 1999 – i Gällivare, Skellefteå, Jönköping och Stockholm. Tanken med ungdomstingen har varit att ungdomar ska få tillfälle att diskutera och lämna synpunkter på olika frågor som berör dem.

Inflytande, demokrati, integration och framtidstro är de områden som stått i fokus. Såväl de ungas åsikter i de här frågorna som hur de ser på sina egna möjligheter har diskuterats.

Tre särskilda temamöten för ungdomar har dessutom tagit upp IT-frågor, den kommunala utvecklingsgarantin och fritids- och kulturfrågor.

Här följer en kort sammanfattning av vad de unga tyckte:

IT

IT får inte bli en klassfråga. Alla ungdomar måste få tillgång till IT, såväl killar som tjejer, oberoende av social eller etnisk bakgrund. IT kan vara ett sätt för unga att bli mer delaktiga och få ett större inflytande i samhället. Men IT betyder också mycket för människors sociala och professionella utveckling.

Vissa ungdomar får i dag inte den hjälp de behöver för att lära sig använda Internet, och är kanske inte heller intresserade. Därför är det viktigt att det finns tillgång till datorer på platser där ungdomar vistas, till exempel skolor, fritidsgår-

dar och bibliotek. På så sätt kan nyfikenhet väckas så att fler unga börjat utnyttja den nya teknikens möjligheter.

Flickor är i dag missgynnade och har inte samma tillgång till IT som pojkar. På skolor och fritidsgårdar, där antalet datorer är begränsat, lämnar pojkarna ofta inte plats för flickorna. Lärare och fritidsledare måste uppmärksamma detta mer. Dessutom är de spelprogram som finns till datorer ofta inte utformade efter flickors intressen.

Ungdomar vill ha mer data i undervisningen, inte mer undervisning i data. Till exempel borde Internet användas mer generellt i projektarbeten. Det är också viktigt att lärarnas kompetens inom IT förbättras.

Skolan

Utbildningen måste ge ungdomar förutsättningar att kunna göra verkliga val inför den egna framtiden. Eleverna ska ha möjlighet att påverka hur skolplanen utformas, och undervisningen ska ske genom nära samarbete mellan elever och lärare. Arbetet i skolan bör också utvärderas av såväl lärare som elever.

Skolan uppmuntrar i dag inte ungdomar till ett politiskt intresse. De unga efterlyser mer utrymme för att engagera sig politiskt under skoltiden.

För att öka motivationen i skolarbetet bör varje elev ha en egen mentor, och tillsammans med honom eller henne få

utforma en personlig utvecklingsplan.

Ungdomarna vill också se ett utökat samarbete mellan skolan, näringslivet och samhället i stort. Inom näringslivet finns metoder som skulle kunna vara användbara i skolundervisningen, till exempel framföreteknik, projektutbildning och målstyrning av arbetet.

Mötesplatser

Det finns för få mötesplatser i samhället för unga människor. Kommunerna bör ta initiativ till att skapa mötesplatser, och detta måste ske på de ungas villkor. Det vore också bra om kommunerna genomförde fritidsvaneundersökningar, för att ta reda på vilken slags fritidsverksamhet ungdomarna på orten vill ha.

Bostad

Det är svårt att få en egen bostad. Ofta krävs att man har kontakter på bostadsmarknaden. Åtgärder måste vidtas för att få bort den svarta bostadsmarknaden! Insatser måste göras vad gäller bostadssegreringen. Alla ska ha rätt att bosätta sig efter önskemål varvid bostadsförmedlingarna spelar en viktig roll. Ingen ska med lagens hjälp kunna neka någon bostad.

Ungdomsarbetslösheten

Arbetslösas ekonomiska situation beror till stor del av möjligheterna till arbetslöshetsersättning. Eftersom unga oftast saknar arbetslivserfarenhet hamnar de därmed utanför arbetslöshetsförsäkringen. För flertalet unga arbetslösa är socialbidrag den enda försörjningsmöjligheten.

Det är svårt att hitta jobb för unga personer med utländskt namn och

invandrarbakgrund samt för personer med funktionshinder. En attitydförändring bör ske och även strängare lagstiftning inom området.

Den kommunala utvecklingsgarantin

”Dagens ungdom kommer inte att få guldklockor för lång och trogen tjänst”. Intyg eller betyg ska utfärdas av arbetsgivaren efter genomförd utvecklingsgaranti. Det behövs mer individuellt stöd från arbetsförmedlingens personal och det är viktigt att under tiden ha samma handledare. De arbetslösas inflytande över dagordningen måste tas på allvar.

Inflytande och demokrati

Vuxna kan inte förvänta sig att ungdomar ska ta ansvar om de unga inte samtidigt känner att deras åsikter tas på allvar.

Unga människor ska ha lika stort inflytande som andra grupper inom politiken. Mot den bakgrunden är viktigt att ungdomsorganisationerna samarbetar mer i gemensamma frågor och försöker påverka politiken.

Det traditionella sättet att utöva inflytande, genom de politiska partierna, fungerar inte i dagens samhälle. För många unga är det svårt att stödja ett enda parti i alla frågor. Då är det bättre att engagera sig i enstaka frågor som miljöfrågor och ungdomsfrågor.

Samtidigt borde de politiska partierna visa ett större intresse för ungdomars situation och få med ett ungdomsperspektiv i alla samhällsfrågor. Fler unga måste också finnas med i olika beslutande organ. Genom till exempel ungdoms-

råd kan de politiska besluten förankras mer bland ungdomar.

Internationellt samarbete

Många ungdomsorganisationer önskar ett samarbete med ungdomar från andra delar av världen men fastnar oftast i planeringsstadiet. Oftast är det svårt att fylla i själva ansökan till deltagande i t.ex. internationellt ungdomsutbyte varför bidragsansökningarna måste förenklas.

Framtidstro

Unga har höga krav på framtidens arbetsmarknad. En stor uppgift i framtiden är att ge plats för unga utan gymnasie- och högskoleutbildning. Därvid måste nya modeller för samarbete mellan skola och yrkesliv skapas. Unga vill ha möjlighet att resa och få kunskaper samt möjligheter att knyta internationella kontakter i arbetslivet!

Grafisk form & produktion: Svensk Information

Illustration: Jonas Banker

Tryck: Graphium Västra Aros, Västerås 1999

Beställningar:
Riksdagens tryckeriexpedition
100 12 Stockholm
Tel 08-786 58 10, Fax-786 61 76